

DAILĖS VADOVĖLIO „DAILĖS STUDIJA 6“

RECENZIJA

Pavadinimas: Dailės studija 6

Autorius(-iai): Algė Varnaitė, Jolanta Galdikaitė, Lina Gutauskienė, Ingrida Viktorija Umbrasaitė

Ugdymo sritis / dalykas: Dailė

Klasė: 6

Vadovėlio komplekto dalys: Vadovėlis ir mokytojo USB atmintinė

Šiandieninėje mokykloje nuolat kalbama apie ugdymo(si) proceso kokybę, įdomias pamokas, mokomųjų dalykų integraciją, technologijų taikymą, mokymosi motyvaciją skatinančių veiksnių plėtotę. Svarbūs pasidarė visi mokomieji dalykai, jų turinys, įtaka bendrųjų kompetencijų ugdymui, mokinio visuminiam tobulėjimui.

Dailė – meninio ugdymo dalykas, kurio tikslas – mokinių estetiškos nuovokos ir dailės raiškos gebėjimų ugdymas, estetinio skonio formavimas, fizinių bei dvasinių galių plėtotė. Mokant dailės bendrojo ugdymo, mokykloje neužtenka vien pedagoginės nuovokos, praktikos, dailės raiškos priemonių ir kūrybinio eksperimento. Reikia visumos elementų, kurie padėtų įgyvendinti užsibrėžtus ugdymo(si) tikslus, uždavinius, garantuotą mokymo(si) proceso kokybę. Vienas veiksnių, leidžiančių tai pasiekti – mokyklinis vadovėlis, kuriame sukaupta patirtis, žinojimas, istoriniai veiksniai, nūdienos realijos, kūrybiniai ieškojimai, vertybės.

Netrukus pasirodys Algės Varnaitės, Jolantos Galdikaitės, Linos Gutauskienės, Ingridos Viktorijos Umbrasaitės vadovėlis „Dailės studija 6“. Tai mokymo(si) priemonė, parengta pagal atnaujintas Bendrąsias programas, skirta dailės mokymui(si) šeštoje klasėje. Kiekvienas vadovėlio puslapis atskleidžia subtilias meno pasaulio paslaptis, tęsia pažintį su dailės šakomis, žanrais, moko atidžiau pažvelgti į supančią aplinką, skatina kurti, ieškoti, atrasti. Tai įdomus, novatoriškas meninės-kūrybinės-mokslinės veiklos akcentas, pamokos dalis, mokytojo ir mokinio pagalbininkas, žinių teikėjas.

Tiek anksčiau pasirodžiusį vadovėlį „Dailės studija 5“, tiek būsimąjį jungia bendra sandara: turinys, nuorodos, kaip naudotis vadovėliu, autorių žodis, keturi skyriai („Dailės šakos“, „Proporcijos“, „Žanrai“, „Aktyvusis menas“) ir dailės terminų žodynėlis. Visa orientuota į mokinį, į pagalbą jam. Mokyti padeda nuosekliai, aiškiai, suprantamai išdėstyti reikšminiai simboliai, nuorodos. Mokiniai geba be mokytojo pagalbos naudotis mokymo(si) priemone, atrasti joje sau naudingos informacijos, idėjų. Šiltas autorių žodis vadovėlyje apibendrina penktoje klasėje įgytas

žinias, mokejimus, įgūdžius ir numato šeštos klasės kūrybinės veiklos gaires. Atskleidžiamas mokymo(si) proceso tęstinumas ir įgytų žinių reikšmė naujų įgijimo kontekste.

Keturi vadovėlio „Dailės studija 6“ skyriai – tai išsami pažintis su meno pasauliu, teorijos ir praktikos sintezė, įrodanti, kaip giliai ir išsamiai autorės susipažinusios su atnaujintomis Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis ir reikalavimais bendrojo ugdymo dalyko vadovėliams:

- „Dailės šakos“ (Mokiniai supažindinami su perspektyva, kompozicija, jos tikslais, rūšimis, paaiškinama, kas tai yra mastelis ir kaip jis atsispindi dailės kūrinyje).
- „Proporcijos“ (Atskleidžiama proporcijų raiška mene, kalbama apie galvos ir visos figūros proporcijas, mokoma kurti portretines bei figūrines kompozicijas, teorines žinias taikyti kūrybiniame eksperimente).
- „Žanrai“ (Paaiškinama, kuo natūrmortas skiriasi nuo portreto, įvardijamos peizažo, urbanistinio ir marinistinio peizažų skirtybės, ugdytiniai sužino, kas tai yra šaržas, animalistinis, istorinis, buitinis žanrai, aiškinamos stilizacijos, šrifto sąvokos, prabylama apie knygos meną ir jo paslaptis. Vaikai kuria atvirukus, plakatus, knygų iliustracijas ir savo kūrybinius eksperimentus pagrindžia teorinėmis žiniomis. Šeštokai išmoksta vartoti pagrindines dailės sąvokas, geba apibūdinti meno kūrinį naudodami dailės terminologiją).
- „Aktyvusis menas“ (Žengiamas tvirtas žingsnis į šiuolaikinio meno pasaulį, ieškoma jungties tarp dailės ir teatro, kuriamos scenografijos, teatriniai kostiumai. Kalbama apie meną be sienų, apie ribų tarp skirtingų meno rūšių bei žanrų nykimą. Prie supančio pasaulio prisiliečiama per žemės meno prizmę).

Keturi skyriai, sudarantys šią mokymo priemonę, suskirstyti į poskyrius, pamokas („Kompozicija“, „Perspektyva“, „Iliustracija“, „Atvirukas“, „Žemės menas“ ir t. t.), kaskart atveriančius vis kitą meno pasaulio puslapį, įkvepiančius naujam kūrybiniam eksperimentui. Vadovėlių sudaro trisdešimt pagrindinių ir šešios papildomos temos (pamokos). Tai tarytum teminio plano (rengiamo mokslo metų pradžioje) pagrindas, pedagoginės veiklos gairės dėstant dailę šeštoje klasėje. Kiekviena tema pradama aiškiu, konkrečiu pavadinimu, nusakančiu esminę pamokos ašį, temos raktą. Išdėstoma aiški, struktūruota mokomoji medžiaga, paryškiniami esminiai žodžiai, taip padedama mokiniams juos lengviau įsiminti.

Teorinė kiekvienos pamokos dalis užbaigiama skyreliu „Ar žinai?“, skirtu smalsiems, žingeidiems mokiniams. Čia pateikiama įdomi, naudinga informacija, papildanti dėstomą temą. Tai istoriniai, meniniai, moksliniai, archeologiniai ir kt. aspektai, susiję su Pasaulio, Lietuvos menu, istorija, kiekvieno mūsų kasdienybe, ir leidžiantys mokiniams suprasti, jog nėra aiškių ribų tarp

meno, istorijos, archeologijos, geografijos ir kitų mokslo šakų, o meno atspindžių galima rasti visur, tik svarbu būti pastabiam.

Kiekvienai temai (pamokai) autorės A. Varnaitė, J. Galdikaitė, L. Gutauskienė, I. V. Umbrasaitė siūlo kūrybines užduotis. Jos pateikiamos nuosekliai, aiškiai, aptariant būsimos veiklos gaires, raiškos priemones, esminius kompozicinius aspektus. Kūrybiniai eksperimentai glaudžiai susiję su teorija vadovėlio puslapiuose, tarsi suvokiant, jog per kūrybos procesą mokiniai ją įsimins geriau. Tokia teorinių ir kūrybinių veiksmų sintezė skatina ugdytinius stebėti, analizuoti, kurti, reikšti savo nuomonę, teorines žinias taikyti praktinėje veikloje ir profesionaliai vartoti dailės terminologiją. Vadovėlio „Dailės studija 6“ skyrius, temas, kūrybines užduotis jungia esminis autorių siekis padėti mokiniams įgyti bendrąją meninę kompetenciją, mokėjimą kūrybingai reikšti save dailės raiškos priemonėmis ir suprasti bei vertinti savo ir kitų kūrybinį eksperimentą.

Greta pagrindinių kūrybinių užduočių autorės šeštų klasių mokiniams siūlo papildomas temas, leidžiančias ne tik patenkinti individualius jaunųjų kūrėjų poreikius, bet ir skatinančias kurti namuose, popamokinės veiklos metu. Plati erdvė saviraiškai. Mokiniai įtraukiami į kūrybos procesą, išmoksta žvelgti į jį kaip į įdomią ir teigiamų atradimų teikiančią veiklą.

Tema, skirta vienai dailės pamokai, užbaigiama klausimais, į kuriuos atsakydami jaunieji kūrėjai įvertina savo žinias, sužino spragas, o mokytojai patikrina ugdytinių mokėjimus, įgūdžius. Klausimai tampa diskusijų pagrindu, taip reikalingu kuriant grupinius darbus, dalyvaujant bendruose projektuose, rengiant ekspozicijas. Ir nereikia klausimams skirti papildomo pamokos laiko, smagu, kai diskusija verda kūrybos proceso metu.

Nuolat kalbama apie mokymo(si) tęstinumą, gebėjimą naujas žinias sieti su anksčiau įgytomis. Vadovėlyje „Dailės studija 6“ mokymo(si) tęstinumas tiesiog akivaizdus: toliau gilinamasi į meno istoriją, lyginamas Pasaulio bei Lietuvos kultūrinis paveldas, skatinama kurti dailės raiškos priemonėmis, apie kurias mokiniai sužinojo mokydami dailės penktoje klasėje ir t. t. Žinios, įgytos penktoje ir šeštoje klasėse, tampa kūrybos pagrindu, įdomaus meninio eksperimento garantu.

Bendrojo lavinimo mokyklose mokosi įvairių ugdymo(si) poreikių turintys mokiniai. Vieni jų – gabūs, žingeidūs, kūrybingi, kiti – turintys nepakankamą mokymosi motyvaciją, emocijų, elgesio sutrikimų. Daliai mokinių neretai reikia papildomo dėmesio, lengvesnių užduočių, pedagogo pagalbos. Vadovėlio „Dailės studija 6“ autorės stengiasi atsižvelgti į visus mokinius: gabiesiems siūlomos papildomos užduotys, silpniau besimokantiems nuosekliai paaiškinamas kūrybos procesas, darbo eiga, bendrauti mėgstantiems ugdytiniams siūlomos diskusijos, aptarimai, grupinė veikla. Stengiamasi pastebėti kiekvieną vaiką, rasti vietas kiekvieno jų meninėms improvizacijoms.

Švietimo sistemoje nuolat kalbama apie kompetencijas ir jų ugdymą. Vartant vadovėlio „Dailės studija 6“ puslapius, juntamas didžiulis autorių indėlis plėtojant komunikavimo, pažinimo, iniciatyvumo, kūrybingumo ir kitas kompetencijas. Visos kūrybinės užduotys, klausimai, teoriniai aspektai moko mąstyti, kelti drąsias idėjas, aktyviai ir kūrybiškai veikti. Šie veiksniai – iniciatyvumo ir kūrybingumo kompetencijos garantas. Gausybė Pasaulio ir Lietuvos meno reprodukcijų kviečia pažinti gimtąjį kraštą ir save, papildoma teorinė medžiaga, klausimai skatina nuosekliai gilintis į meno pasaulį, klausti ir ieškoti atsakymų, moko kritiškai mąstyti ir daryti apibendrintas išvadas. Tai pažintinės kompetencijos pagrindas, lemiantis sėkmingą ugdymo procesą. Komunikavimo kompetencija atsiskleidžia mokiniams besidomint siūlomomis temomis, ieškant papildomos informacijos, diskutuojant, dirbant grupėmis, organizuojant bendras parodas, plenerus, kūrybos darbų ekspozicijas. Tai tik dalis pavyzdžių, rodančių gilų šiuolaikinių mokymo(si) priemonių ryšį su ugdymo procesu, jo kokybe ir prioritetinėmis sritimis (šiuo atveju bendrosiomis kompetencijomis).

Dailė – mokomasis dalykas, neatsiejamas nuo kūrybos proceso, parodų, ekspozicijų rengimo, kūrybinės veiklos pristatymų. Meniniai mokinių eksperimentai neretai užbaigiami parodos organizavimu mokykloje ar už jos ribų. Šių veiksmų svarbą suvokia ir vadovėlio autorės, skatinančios nuolat rengti mokinių kūrybos darbų parodėles, raginančios įsijungti į meninę veiklą kuriant scenografijas mokyklos spektakliams, plakatus, organizuojant žemės meno akcijas, plenerus ir t. t. Mokinių kūrybos darbų ekspozicijos – tai galimybė jauniems kūrėjams parodyti save, įvertinti savo ir kitų kūrybos darbus, rasti idėjų, minčių ateities eksperimentams.

Menų bloko mokomieji dalykai nuolatos persipina vieni su kitais. Juntamas glaudus ryšys tarp dailės, muzikos, technologijų, istorijos, archeologijos, etnokultūros. Vadovėlyje „Dailės studija 6“ istoriniai aspektai atsispindi tiek tekstinėje medžiagoje, tiek reprodukcijose (pvz., pamoka „Mastelis“). Temoje „Karkaso konstrukcija“ juntamas glaudus tarpdalykinis ryšys su technologijomis. Kuriant žemės meno projektus ar objektus iš antrinių žaliavų, neišvengiama tampa integracija su gamtos mokslais. Ryšys tarp kelių mokomųjų dalykų juntamas kiekviename vadovėlio skyriuje, temoje, užduotyje.

Mokyklinius vadovėlius sudaro du esminiai struktūriniai elementai: tekstas ir iliustracijos. Iliustracijos – sudėtinės kokybiško ir patrauklaus vadovėlio dalys, padedančios grafiniais vaizdais geriau suvokti tekstą. Dailės vadovėlių vaizdiniai elementai be informacinės-mokomosios atlieka keletą kitų funkcijų: motyvuoja, ugdo mąstymą, žadina kūrybinį smalsumą, perduoda žinias, daro įtaką moksleivių meninių, estetinių nuostatų formavimo(si) sistemai. Vaizdinė medžiaga vadovėlyje – tai reprodukcijos, fotografijos, piešiniai, kuriuose atsispindi Pasaulio ir Lietuvos kultūrinis bei meninis paveldas, mokinių kūrybos darbai, akimirkos iš įvairių

projektų, akcijų. Visi vaizdiniai elementai autorių parinkti tikslingai, apgalvotai, atsižvelgiant į mokinių amžių, suvokimo galimybes, jau įgytas žinias. Greta profesionalaus meno vadovėlyje savo nišą randa moksleivių kūryba. Iliustracijos su jaunųjų kūrėjų darbais – lyg nebylus kvietimas kurti, ieškoti, atrasti, tapti atviriems pasauliui ir vieni kitiems.

A. Varnaitės, J. Galdikaitės, L. Gutauskienės, I. V. Umbrasaitės vadovėlis „Dailės studija 6“ – kokybiška, šiuolaikiška, patraukli, įdomi, į mokinį orientuota mokymo(si) priemonė. Čia tarpusavyje dera teorija ir vaizdiniai elementai, vaiko suvokimas ir tikslingai jo amžiui parinkta informacija, gabių mokinių kūrybinė saviraiška ir pagalba silpniau besimokantiems. Atliktas didelis darbas, sukurta kokybiška mokymo(si) priemonė, atvertos durys į paslapčių kupiną meno pasaulį, atiduota duoklė mokiniui ir mokytojui.

Dailės dalyko vadovėlio komplektą sudaro dvi dalys – vadovėlis ir mokytojo USB atmintinė (su pastarosios turiniu susipažinti neteko). Tai mokymo(si) priemonė, atitinkanti Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrąsias programas, išsilavinimo standartus. Vadovėlis „Dailės studija 6“ atitinka pagrindinius vadovėlio turiniui keliamus reikalavimus pagal Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių turinio vertinimo tvarkos aprašo 6 punktą (Žin., 2011, Nr. 155-7372).

Dailės mokytoja

Raimonda Valančienė

